

6

Uuden toimistotasaisen yksikön perustaminen kotihoitoon

HEL 2011-007434 T 00 00 00

Päätösehdotus

Terveyslautakunta päättäneen muuttaen päätöksiään 19.10.2004, 261 § ja 17.2.2009, 24 § kotihoidon yksikköjaosta ja hyväksyä seitsemännen toimistotasaisen yksikön perustamisen terveyskeskuksen kotihoito-osastoon 1.1.2012 alkaen ja vahvistaa yksikön nimeksi lounainen kotihoitoyksikkö.

Esittelijä

Yleiskuvaus osaston toiminnasta

Vuoden 2005 alussa sosiaaliviraston kotipalvelu ja terveyskeskuksen kotisairaanhoido yhdistettiin kotihoito-osastoksi terveyskeskukseen. Yhdistäminen on perustunut määräaikaiseen kokeilulakiin, joka oli aluksi voimassa vuodet 2005 – 2008. Kokeilulakien voimassaoloa on jatkettu 1.1.2009 alkaen vuoden 2014 loppuun.

Helsingin kotihoidon perustehtävänä on järjestää vanhusten, toipilaiden, pitkäaikaissairaiden ja yli 18-vuotiaiden vammaisten terveydentilan ja toimintakyvyn tuen ja sairauksien hoito sekä palvelut niin, että eläminen kotona on turvallisesti mahdollista. Kotihoito vastaa asiakkaidensa tarvitseman kotihoidon sekä kotihoidon tukipalvelujen järjestämisestä. Kotihoidon tukipalvelut tuotetaan pääasiallisesti ostopalveluna yksityisiltä palveluntuottajilta.

Kotihoito-osasto aloitti toimintansa viidellä toimistotasoisella yksiköllä, joka olivat kotihoidon eteläinen, keskinen, läntinen, pohjoinen ja itäinen palvelualue. Kotihoidon palvelualueet muodostettiin osaston aloittaessa suurpiirien aluejaon perusteella sekä yhdistämällä pohjoinen ja koillinen suurpiiri sekä kaakkoinen ja itäinen suurpiiri. Tästä jaosta on osittain jouduttu luopumaan, koska väestökehitys on erilaista eri suurpiireissä. Vanhusväestön suuren määrän ja asiakasmäärän voimakkaan kasvun vuoksi vuonna 2009 järjestettiin uudelleen kaakkoinen, itäisen ja koillisen suurpiirien alueilla toimivien lähipalvelualueiden yksikköjakoa ja perustettiin kuudes kotihoitoyksikkö eli kaakkoinen palvelualue 1.4.2009. Osaston toimistotasaisen yksikön päällikkönä toimii kotihoitopäällikkö.

Kotihoidon palvelualueet jakautuvat lähipalvelualueisiin. Lähipalvelualueet on muodostettu pääosin suurpiirien osa-alueiden ja pienalueiden mukaan. Lähipalvelualueita on vuonna 2011 yhteensä 71.

Postiosoite
PL 6000

terveyskeskus@hel.fi

Käyntiosoite
Siltasaarenkatu 13
Helsinki

<http://www.hel.fi/terveyskeskus>

Puhelin
+358 9 310 5015
Tilinro

800012-52430

Faksi
+358 9 310 42504

Y-tunnus
0201256-6
Alv.nro
FI02012566

Lähipalvelualueen esimiehenä toimii kotihoidon ohjaaja. Jokaisella kotihoidon ohjaajalla on alaisuudessaan 2 - 3 moniammatillista tiimiä. Tiimejä on ollut 148 vuonna 2011.

Lääkäripalvelut kotihoidon asiakkaille järjestää terveysasemaosasto ja kaupunginsairaala, jonka alaisuudessa toimivat kotihoidon 26 lääkäriä mukaan lukien 3 apulaisylilääkärinä ja heidän esimiehenään toimiva kotihoidon ylilääkäri. Kotihoidon asiakkaista vajaa puolet on terveysasemien asiakkaita ja vajaa puolet on kotihoidon lääkäreiden asiakkaita, noin 6 prosenttia asiakkaista on yksityisen lääkärin hoidossa.

Ruotsinkielinen kotihoitopalvelu on keskitetty Helsingin eteläisen palvelualueen kahdelle lähipalvelualueelle, joiden lisäksi yksi ruotsinkielinen tiimi toimii Lauttasaaren alueella. Ruotsinkieliset tiimit hoitavat asiakkaitaan kahdessa vuorossa seitsemänä päivänä viikossa. Muiden kotihoidon palvelualueiden ruotsinkielisille asiakkaille äidinkieliä palveluja annetaan suomenkielisistä tiimeistä.

Kotihoito-osaston vakanssien määrä oli vuonna 2011 yhteensä 1728. Eri ammattinimikkeitä on 12. Henkilökunnasta on lähihoitajia 1075 ja perushoitajia 133 eli yhteensä 69,9 prosenttia. Terveystenhoitajia on 152 ja sairaanhoitajia 97 eli yhteensä 14,4 prosenttia koko henkilökunnasta. Kodinhoitajia on 96 ja kotiavustajia 54 eli yhteensä 8,6 prosenttia. Johdon ja hallinnon vakansseja on 120 (6,9 %), joihin lasketaan lähiesimiehinä toimivat kotihoidon ohjaajat (71 vakanssia). Varahenkilöiden vakansseja on yhteensä 90.

Kotihoidolla on asiakkaita kuukaudessa keskimäärin 10 130, mukaan lukien sekä säännölliset kuukausimaksuasiakkaat (6 300 / kk) että kaikki tilapäiset (1 800 / kk) ja pelkkää kotihoidon tukipalvelua saavat asiakkaat (1 880 / kk), näissä luvuissa ovat myös mukana kotihoidon lääkäreiden asiakkaat (liite 1). Verrattuna viime vuoteen eniten on kasvanut pelkkää kotihoidon tukipalvelua saavien asiakkaiden lukumäärä.

Syyskuun loppuun mennessä asiakkaita on ollut yhteensä 15 036. Käyntejä on tehty vastaavana aikana yhteensä 1 636 047, keskimäärin kuukauden aikana on tehty noin 181 000 käyntiä. Kotihoidon lääkärikäyntejä on tehty vuoden alusta syyskuun loppuun mennessä 10 646 yhteensä 5 535 asiakkaalle.

Vuonna 2010 kaikista kotihoidon asiakkaista oli alle 75-vuotiaita 33 prosenttia (yhteensä 5 656 asiakasta), joille kohdistui 20 prosenttia kaikista kotihoidon käynneistä. Alle 65-vuotiaita asiakkaita oli kotihoidossa yhteensä 3002 eli 18 prosenttia kaikista kotihoidon asiakkaista vuonna 2010. Yli 75-vuotiaiden asiakkaiden määrä vuonna

2010 oli yhteensä 10 745. Tämä ryhmä jakaantui melko tasaisesti, puolet ryhmästä oli ikäryhmässä 75 - 84 -vuotiaat ja puolet ikäryhmässä 85 vuotta täyttäneet. Vuonna 2010 asiakkaita oli yhteensä 17 091.

Väestöennusteet

Kotihoito on suunnitellut toimintansa seuraten väestökehitystä Helsingissä. Erityisesti on seurattu väestöryhmiä 75 vuotta ja 85 vuotta täyttäneet. Lähipalvelualueita on perustettu asiakasmäärien kasvun perusteella eri palvelualueilla. Lisäksi vakansseja on siirretty eteläiseltä palvelu-alueelta itäiselle ja kaakkoiselle palvelualueelle. Vuonna 2009 järjesteltiin uudelleen kaakkoisen, itäisen ja koillisen suurpiirien alueilla toimivien lähipalvelualueiden yksikköjako ja perustettiin kuudes kotihoitoyksikkö eli kaakkoinen palvelualue.

Väestöennusteet vuosille 2011 - 2016 on koottu liitteeseen 2. Eteläisen ja läntisen suurpiirin alueella on 75 vuotta täyttäneitä vähemmän kuin koillisen, kaakkoisen ja itäisen suurpiirin alueella vuosina 2011 - 2016, mutta 85 vuotta täyttäneiden lukumäärä on suurempi eteläisen ja läntisen suurpiirin alueella kuin Itä-Helsingissä. Keskisen ja pohjoisen suurpiirin väestökehitys on 75 vuotta täyttäneessä väestössä tasaista vuosina 2011- 2016.

Seitsemäs kotihoitoyksikkö

Terveyskeskuksen kotihoitoon ehdotetaan perustettavaksi uusi toimistotasoinen yksikkö eli kotihoidon palvelualue 1.1.2012 alkaen. Uuden yksikön nimeksi ehdotetaan lounainen palvelualue (liite 3). Uusi palvelualue muodostuu lähipalvelualueista siten että, eteläisen kotihoitoyksikön lähipalvelualueet Töölö 3 ja Töölö 4, läntisen kotihoitoyksikön lähipalvelualueet Laakso 1, Laakso 2 ja Laakso 3 ja Haaga 1 ja Haaga 2 sekä keskisen kotihoitoyksikön lähipalvelualue Vallila 2 siirtyvät uuteen perustettavaan kotihoitoyksikköön. Lisäksi siihen liitetään molemmat kotihoidon yötimit.

Kotihoidossa toimii tällä hetkellä kaksi yökotihoitotiimiä, lännessä ja kaakossa. Kotihoidon yötimit hoitavat myös kaupunginsairaalan kotisairaalayksikön yökotikäynnit. Eteläisellä, keskisellä ja läntisellä palvelualueella toimii yhteinen yökotihoitotiimi. Itäisellä ja pohjoisella toimivat alueelliset yökotihoitotiimit. Uuteen perustettavaan kotihoitoyksikköön liitetään alueelliset yökotihoitotiimit ja yhdistetään yökotihoito saman kotihoidon ohjaajan ja kotihoitopäällikön alaisuuteen.

Ehdotuksen perustelut

Kotihoito-osasto on suunnitellut toimintansa seuraten väestökehitystä Helsingissä. Kuusikko työryhmän raportin 2010 mukaan

asiakasmäärien kasvu ei ole seurannut väestökehityksen kasvua vuosina 2006 - 2010. Palvelujen käyttäjien määrä 75 vuotta täyttäneiden ikäryhmässä on kasvanut 6,1 prosenttia kun vastaavanikäinen väestö on kasvanut 9,1 prosentilla.

Sosiaali- ja terveysministeriön ja Suomen kuntaliiton ikäihmisten palvelujen laatusuositus (2008) on asettanut tavoitteeksi, että 13 -14 prosenttia 75 täyttäneistä saa säännöllistä kotihoitoa. Vuonna 2010 kotihoidon säännöllisten asiakkaiden peittävyys oli 12,4 prosenttia ikäryhmässä 75 vuotta täyttäneet. Kotihoidon tavoite on saavuttaa 13 prosentin peittävyys vuoden 2012 loppuun mennessä.

Joulukuussa 2010 säännöllisen kotihoidon piirissä oli 2529 yli 85 vuotta täyttänyttä asiakasta, mikä vastasi 21, 9 prosenttia vastaavanikäisestä väestöstä. Kotihoidossa käyntejä tehtiin suhteellisesti enemmän ikäryhmälle yli 85 vuotta täyttäneet vuonna 2010 kuin aikaisempina vuosina.

Asiakkaiden määrän kasvaessa myös hoitajien vakansseja ja lääkäreiden sekä terapiahenkilökunnan määrää on lisätty (liite 4). Hoitajien lähiesimiehenä toimivalla kotihoidon ohjaajan johtamisjanne mahdollistaa tehokkaan päivittäisen asiakastyön johtamisen ja henkilöstön osaamisen kehittämiseen panostamisen, mikäli välittömien alaisten määrä on enintään 25. Suurempi alaisten määrä tarkoittaisi myös liian isoa asiakkaiden lukumäärää yhdelle kotihoidon ohjaajalle. Läntisellä palvelualueella on tällä hetkellä 14 lähipalvelualueita. Asiakasmäärän kasvun vuoksi vuoden 2012 aikana perustetaan läntiselle ja kaakkoiselle palvelualueelle uusi lähipalvelualue.

Yhden kotihoitopäällikön välittömiä alaisia voi olla 11 – 12. Välittömien alaisten määrän kasvaessa strategian jalkauttaminen käytäntöön vaikeutuu. Kotihoitopäälliköt ovat vastuussa myös asiakkaita koskevista hoito- ja palvelupäätöksistä sekä asiakasmaksuista. Kotihoidon aluejakoa mietitään uudelleen Kalasataman terveysaseman valmistumisen yhteydessä vuonna 2015. Tällöin on mahdollista tasata lähipalvelualueiden määrää kaakosta keskiseen ja keskisestä uuteen, perustettavaan lounaiseen.

Kustannusvaikutukset

Uuden kotihoitoyksikön perustaminen aiheuttaa vain vähäisiä lisäkustannuksia.

Nykytilanteessa eteläisellä palvelualueella on 310 vakanssia, läntisellä palvelualueella on 358 vakanssia ja keskisellä palvelualueella on 301 vakanssia. Vakanssit jakautuvat tämän palvelualueisäyksen mukaan seuraavasti: eteläinen palvelualue 263, läntinen palvelualue

229 ja keskinen palvelualue 278. Uuteen kotihoitoyksikköön, eli lounaiselle palvelualueelle, on suunniteltu 217 vakanssia (liite 1).

Uusi kotihoitoyksikkö vaatii kokopäiväisen kotihoitopäällikön ja sihteerin. Tällä hetkellä kotihoitopäälliköiden vakansseja on yhteensä seitsemän. Täyttämätöntä kotihoitopäällikön vakanssia on käytetty aiempina vuosina kehittämissuunnitelmissa ja vuonna 2011 sitä ei ole käytetty lainkaan. Uuden kotihoitoyksikön perustamisen takia lisätään vain yksi sihteerin vakanssi vuonna 2012. Järjestelyn kokonaiskustannukset ovat noin 120 000 e vuodessa. Lisäys sisältyy kotihoito-osaston vuoden 2012 budjettisuunnitelmaan.

Lähipalvelualueet siirretään kokonaisina, joten kotihoidonohjaajat ja tiimit säilyvät samoina. Kotihoitotiimien tiimitilat säilyvät samoina kuin aiemmin. Kaikki uudelleen organisoitavat lähipalvelualueet ovat Haartmanin sairaalan päivystysalueella. Asiakkailla säilyvät pääosin samat lähipalvelualueet ja samat kotihoidon työntekijät sekä kotihoidon ohjaaja.

Esittelijä

toimitusjohtaja
Matti Toivola

Lisätiedot

Anna-Liisa Lyytinen, kotihoidon johtaja, puhelin: 310 42660
annaliisa.lyytinen(a)hel.fi

Liitteet

- 1 Kotihoidon asiakkaat, käynnit ja vakanssit elokuussa 2011
- 2 Väestöennuste 2011 - 2016 75 vuotta täyttänyt väestö suurpiireittäin
- 3 Kotihoidon 7 palvelualueita 1.1.2012, ehdotus
- 4 Kotihoidon vakanssien lisäykset 2005 - 2011

Tiedoksi

Kotihoidon johtaja
Kotihoitopäälliköt
Taloushallintopalveluiden palveluvastaava
Taloushallintopalveluiden taloussihteerit
Hallintopalveluyksikön suunnittelijat